

Monumentnummer*: 531603

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 12 september 2014
Kadaster deel/nr 82644/200

Woonplaats* Houten
Gemeente* Houten
Provincie* Utrecht

Locatiennaam Houten
Locatieomschrijving Gedekte Gemeenschapsweg met Inundatiekanaal

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Houten	I			1979
Houten	I			1981

Omschrijving**

Cluster 58. Schuilplaatsen 1902-1903.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

Vier SCHUILPLAATSEN 1900-1910, uitgevoerd in (met staal versterkt) beton, als onderdelen van lineaire en accesverdediging op basis van loopgravenstelsels, gedekte wegen en dergelijke. (Betonnen) schuilplaatsen vormden een antwoord op de komst van zware projectielen en brisante granaten met hoogexplosieve lading. Naar gelang de zwaarte van de granaat en de bescherming hiertegen kwam er in 1928 een classificatie in weerstands- of dekkingsklassen, bestaande uit twee getallen, bv. W 12-15. Het eerste geeft aan dat de dekking voldoende is voor inslagen van projectielen tot dat kaliber (in cm); het tweede dat ook bescherming bestaat tegen één of ten hoogste enkele inslagen tot dit hogere kaliber. De vroegste typen schuilplaatsen - waaronder deze exemplaren - boden slechts bescherming tegen granaatscherven en werden 'scherfvrij' genoemd. Vanaf het begin van de 20ste eeuw is er geëxperimenteerd met gedeconcentreerde, kleine (betonnen) (groeps)schuilplaatsen. Hierbij is soms ad hoc gebruik gemaakt van bestaande, voor handen zijnde materialen als spoorrails, puin, houten balken en betonplaten, maar hiernaast zijn geprefabriceerde onderdelen gemonteerd of

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

werd ter plaatse beton gestort. Zo zijn nog op verschillende plaatsen binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie diverse - al dan niet unieke - sporen van dergelijke experimenten in beton te vinden. Soms werden ze schuilplaatsen genoemd, maar ook wel batterijschuilplaatsen. In het complex Gedekte Gemeenschapsweg, met Inundatiekanaal komen verschillende vormen voor van (vroege betonnen) schuilplaatsen, waarvan sommige uit de periode 1902-1903 en andere uit de jaren 1914-1918. Geen ervan behoort tot de bekende en veel voorkomende typen 1918/I of 1918/II en hun zeldzaamheid is veel groter. Het viertal uit de periode 1902-1903 stammende exemplaren (tevens voorzien van magazijnen), zijn overigens nog tamelijk traditioneel van uiterlijk en sluiten aan bij de laat-19de-eeuwse typologie van verdedigingswerken.

Omschrijving

Vier SCHUILPLAATSEN 1900-1910, die op meerdere plaatsen in het westelijk talud van de aarden wal langs het Inundatiekanaal liggen. De schuilplaatsen (met magazijnen) dateren uit de periode 1902-1903. Twee exemplaren zijn vrijwel identiek, namelijk het meest noordelijke langs de wal en een exemplaar ongeveer halverwege de wal. Deze beide bouwwerken zijn aan drie zijden omgeven door aardwerken, terwijl ook het dak is gedekt door aarde. De geheel vlakke, recht eindigende, in enkele gevallen symmetrisch uitgevoerde, betonnen westgevels zijn voorzien van een getoogde toegangsopening, waarin een stalen deur met zwaar geheng. Links en rechts kleinere, getoogde gevelopeningen, die zijn gesloten door middel van dubbele stalen luiken met zware gehengen. De stalen deuren en luiken zijn donkergroen geschilderd. Een derde - eveneens vrijwel identiek exemplaar - dicht bij de toegang tot de Lunet aan de Snel is slechts ten dele gedekt door aarde; dit exemplaar is aan de zuidzijde zwaar beschadigd en laat daar toepassing van gebruikte spoorstaven uit 1879 zien in de vlakke dakconstructie. Een stalen deur en de stalen luiken ontbreken hier. Het interieur laat een overigens lege, rechthoekige ruimte zien. Een vierde, iets terug naar het noorden gelegen exemplaar is kleiner; het bevat behalve de toegangsopening (links) slechts één andere gevelopening. Ook hier ontbreken de stalen deur en het luik. Het interieur laat opnieuw een lege, rechthoekige ruimte zien, waarvan het dak ook hier is versterkt met spoorstaven. Opmerkelijk bij dit exemplaar is een haakse, schuin aflopende vleugelmuur / keermuur, links van de toegang.

Waardering

De SCHUILPLAATSEN 1900-1910 in het complex Gedekte Gemeenschapsweg, met Inundatiekanaal zijn van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
- * Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de en 20ste eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de en 20ste eeuw).

Het betreft hier onderdelen uit de periode 1900-1910. Deze onderdelen zijn voorbeelden van in beton en staal uitgevoerde schuilplaatsen uit de jaren 1902-1903.

- * Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

* De onderdelen zijn representatief (karakteristiek) omdat ze duidelijk herkenbaar als onderdeel van een gedeconcentreerde verdedigingslijn zijn toegevoegd aan het bestaande fortificatiestelsel.

* De onderdelen zijn merendeels gaaf bewaard en laten zich als gebouwde elementen nog goed in situ herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bomvrij militair object

Functie